

Л. О. Матвейчук,
кандидат економічних наук, докторант кафедри
управління національним господарством,
Національна академія державного управління
при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОПОДАТКУВАННЯМ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті досліджено теоретичні площини державного управління оподаткуванням, його залежність від розвитку інформаційного суспільства. Запропоновано схему дослідження і проведений аналіз наукових праць відповідно: інформаційне суспільство, електронний уряд та електронне оподаткування. Показано взаємозалежність цих компонентів і їх вплив на процеси формування механізмів державного управління оподаткуванням.

Досліджено електронне оподаткування в контексті ефективності державного управління. Запропоновано розширити напрями дослідження, доведено необхідність розвитку системи електронного оподаткування як сучасного напрямку розвитку державного управління податковою сферою та системоутворюючого компонента інформаційного суспільства країни.

Ключові слова: державне управління оподаткуванням, інформаційне суспільство, електронне урядування, електронне оподаткування.

L. O. Matvejciuk,

Ph.D, doctoral student of the management of national economy, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

THEORETICAL ASPECT OF STATE ADMINISTRATION OF TAXATION IN THE DEVELOPMENT OF THE INFORMATION SOCIETY

In this paper the theoretical aspects of state tax administration, its interdependence with the development of the information society. Scheme of study are proposed and scientific papers about information society, e-government and e-taxation have been examined. The interdependence of these components and their influence on the formation mechanisms of state control taxation are obvious.

The electronic tax in the context of good governance have been examined. Proposed to expand the areas of research, the necessity of the development of e-taxation, as a modern trend of public administration and the tax area core component of the information society of the country are proved.

Key words: public tax administration, information society, e-government, e-taxation.

Л. А. Матвейчук,

кандидат экономических наук, докторант кафедры управления национальным хозяйством, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЕМ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В статье исследованы теоретические плоскости государственного управления налогообложением, его зависимость от развития информационного общества. Предложена схема исследования и проведен анализ научных трудов соответственно: информационное общество, электронное правительство и электронное налогообложение. Показана зависимость этих компонентов и их влияние на процессы формирования механизмов государственного управления налогообложением.

Исследовано электронное налогообложение в контексте эффективности государственного управления. Внесено предложение расширить направления исследования, доказана необходимость развития системы электронного налогообложения как современного направления развития государственного управления налоговой сферой и системообразующего компонента информационного общества страны.

Ключевые слова: государственное управление налогообложением, информационное общество, электронное управление, электронное налогообложение.

Постановка проблеми. Однією з основних тенденцій розвитку державного управління оподаткуванням у процесі модернізації національної економіки є його трансформація до інформаційного суспільства на основі запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері діяльності платників податків та органів державної податкової служби. На ефективність розвитку цього напрямку впливають фактори політичного, соціального, правового, інформаційного, економічного, методичного характеру. За таких умов формування науково обґрунтованої державної податкової політики не можливе без урахування цих чинників. Разом з тим застосування нових механізмів державного управління податковою сферою зумовлюється: модернізацією національної економіки, розвитком інформаційної економіки, яка є однією з основних складових інформаційного суспільства, та інтеграцією її в міжнародний простір.

Актуальність теми. Вагомість дослідження означеного напрямку підтверджується стрімким розвитком інформаційної економіки, де розглядається потенціал інформаційних технологій. Досліджуючи одну з основних складових економіки – сферу оподаткування, слід зазначити, що сучасні механізми податкового менеджменту (державного, корпоративного і особистого) з використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), мережі Інтернет забезпечать соціально-економічні перетворення та євроінтеграційні процеси в країні.

Практика європейських країн також підтверджує актуальність дослідження площин розвитку державного управління сфери оподаткування шляхом сприяння інноваційним процесам у державах, розвитком інформаційного суспільства.

Щодо формування інформаційного суспільства України, то слід зазначити, що паралельно здійснюється розвиток інформаційної економіки країни, і, у свою чергу, інформатизації сфери оподаткування, що підтверджує взаємозв'язок цих складових суспільства. Тому дослідження проводиться в ракурсі впливу інформаційного суспільства країни на механізми управління оподаткуванням.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вивчення взаємозалежності таких фундаментальних процесів, як інноваційний та інформаційний розвиток суспільства, його вплив на державне управління перебуває в площині міждисциплінарних досліджень і потребує чималих зусиль для

опрацювання наукових матеріалів, що накопичені в працях вітчизняних економістів, політологів, філософів та науковознавців, зокрема В.М.Брижко, Р.В.Войтович, О.О.Григор, Б.П.Колеснікова, П.С.Клімушина, А.М.Новицького, А.І.Семенченка, С.П.Ріппи, І.М.Олійченко та ін. Але при цьому не достатньо враховуються особливості цього процесу в державному управлінні оподаткуванням.

Метою публікації є теоретичне дослідження: інформаційного суспільства, державного управління інформаційним суспільством (електронне урядування), державного управління податковою сферою (електронне оподаткування) та надання пропозицій щодо теоретико-методичних засад формування електронного оподаткування як сучасного механізму державного управління оподаткуванням.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне дослідження означеної тематики в Україні, виходячи із наявних наукових праць, пропонуємо виконати відповідно до запропонованої схеми (див. рисунок). Ця структура може бути доповнена новими напрямами наукових досліджень інформаційного суспільства та його учасниками: державними органами, бізнесовими структурами і громадянами.

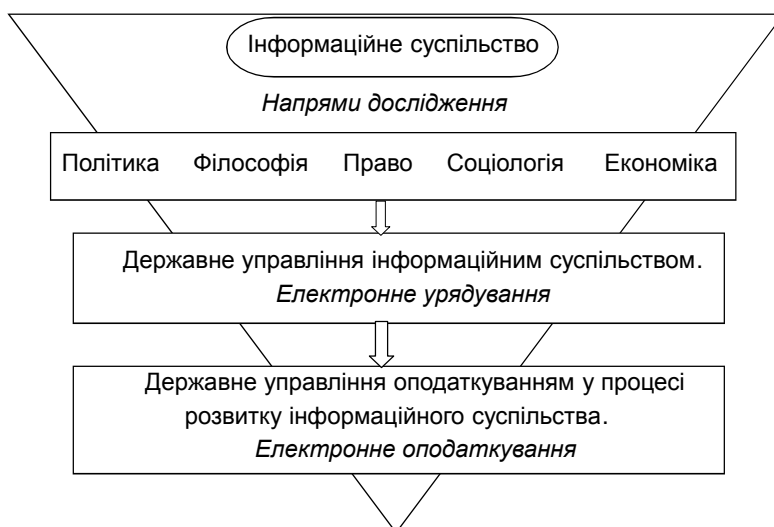

Схема дослідження державного управління оподаткуванням у процесі розвитку інформаційного суспільства в Україні

За таких умов на основі теорії інформаційного суспільства та теорії державного управління було визначено напрям дослідження – державне управління оподаткуванням у процесі розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Інтерес суспільства до становлення інформаційного права та вдосконалення інформаційного законодавства України визначає нагальність і актуальність напрямку дослідження серед науковців.

На сьогодні у значній частині праць розглядаються проблеми вдосконалення нормативно-правового упорядкування суспільних відносин з питань інформації, інформатики, інформатизації в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Важливий внесок у наукові дослідження інформаційного суспільства крізь призму права зробили В.М.Брижко, А.М.Новицький, Н.А.Савінова, В.С.Цимбалюк.

Правове забезпечення соціальної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства аналізували Н.А.Савінова, А.О.Ярошенко, Л.А.Литва [12]. У монографії на основі загальносвітових тенденцій розвитку глобального інформаційного суспільства та трансформації суспільних відносин проведено дослідження проблеми праворозуміння і правового забезпечення розвитку українського сегмента глобального інформаційного суспільства. Авторами висвітлюються напрями правового забезпечення розвитку соціальної політики України в умовах розбудови глобального відкритого інформаційного суспільства; аналізуються проблеми і недоліки його розвитку в Україні, у тому числі деформація суспільної свідомості під впливом руйнування системи суспільних цінностей; визначаються основні засоби правового впливу на позитивну динаміку формування суспільних відносин; акцентується увага на необхідності перегляду підходів до оцінки ресурсів та цінностей інформаційного суспільства і урахуванні таких підходів у формуванні комплексного правового забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні. Особлива увага приділяється необхідності праворозуміння актуальності правового забезпечення права на спілкування та основних ресурсів інформаційного суспільства: інформації, знань та інформаційно-комунікаційних технологій.

Упорядкуванню відносин між об'єктами інформаційного суспільства в Україні присвячені наукові доробки українських учених. У цьому контексті заслуговує на увагу наукова праця В.М.Брижко, в якій уперше комплексно досліджено проблему системного становлення інформаційного права [1]. Науковцем розглядається проблематика упорядкування суспільних взаємозв'язків шляхом створення цілісної системи інформаційного законодавства України, адаптованого до міжнародних правових стандартів. У монографії виокремлено пропозиції щодо систематизації та кодифікації інформаційного законодавства України за умов поширення інформаційно-телекомунікаційних технологій у всіх сферах суспільства.

Продовжуючи тему кодифікації як напрямку розвитку законодавства в інформаційній сфері, слід

виділити монографію В.С.Цимбалюк, яка присвячена дослідженням методологічних положень до кодифікації інформаційного законодавства [17]. У роботі розглянуто питання теоретичних та правових засад кодифікації законодавства в інформаційній сфері, інформаційного законодавства України, інформаційного права зарубіжних країн і практичні аспекти міжнародного співробітництва та запропоновано шляхи вдосконалення правових основ взаємовідносин інформаційного суспільства.

Важливий спектр досліджень інформаційного суспільства припадає на правове регулювання таких електронних фінансових інститутів, як електронний банкінг, електронні гроші, електронне оподаткування і тісно пов'язаної з ними електронної комерції, а також сучасного середовища взаємовідносин, притаманних означеному типу суспільства – мережі Інтернет.

У зв'язку з цим необхідно відзначити дослідження правових норм щодо окремих інститутів інформаційного суспільства А.М.Новицького [11]. З огляду на напрям нашого дослідження – державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства, слід відмітити наукові напрацювання вченого, що є особливо важливим, а саме: правові нормативи держави та роль державних інститутів у процесах формування відповідного типу суспільства. Автором визначено першорядну роль держави у цих відносинах в особі державних органів, які мають вплив на процеси розвитку інформаційного суспільства в країні. Основні напрями діяльності органів державної влади щодо становлення інформаційного суспільства в Україні та її входження у світове інформаційне суспільство відображені в державній політиці країни.

Державну політику в інформаційній сфері називають ще інформаційною політикою. За визначення В.М.Брижко [1, с. 27], «інформаційна політика – це політика, яка засобами державної (політичної) влади створює і забезпечує функціонування національної системи регуляції інформаційних відносин, захист прав людини і основоположних свобод та збалансованість інтересів людини, суспільства і держави».

Законом України «Про інформацію» було визначено, що державна інформаційна політика це – сукупність основних напрямів і способів діяльності держави по одержанню, використанню, поширенню та зберіганню інформації.

У новій редакції цього Закону від 13 січня 2011 р. трактування поняття інформаційної політики відсутнє. Основними напрямками державної інформаційної політики визначено:

– забезпечення доступу кожного до інформації;

- забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;
- постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;
- забезпечення інформаційної безпеки України;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [13, с. 2].

З часом дещо змінюються основні пріоритети інформаційної політики держави, водночас створення умов для формування інформаційного суспільства в Україні залишається одним із головних напрямів державної політики в інформаційній сфері.

На думку А.М.Новицького, «інформаційна політика держави повинна включати в себе спектр завдань, які стоять перед державою, для побудови інформаційного суспільства. Тому необхідно звернути увагу на це в процесі формування нормативно-правової бази регулювання інформаційних відносин, забезпечивши розробку правового забезпечення інформаційної політики держави, в якій передбачити всі напрями розвитку та відповідного правового регулювання інформаційних відносин у державі» [11, с. 360].

Досліджуючи теоретичні аспекти правової площини інформаційного суспільства, слід виділити системні правові проблеми розбудови інформаційного суспільства на сучасному етапі, які знайшли відображення в доповіді професора В.Г.Пилипчука на міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі» (2012 р.). Головними з них названо геополітичні тенденції та проблеми глобального інформаційного простору, проблеми забезпечення інформаційної безпеки як однієї з основних функцій держави, питання розвитку інформаційного законодавства і правової науки в інформаційній сфері [5, с. 186].

Серед філософських досліджень інформаційного суспільства можна відзначити наукову працю О.П.Дзьобань [2]. У роботі аналізується процес трансформації інформаційних комунікацій у сучасному суспільстві з точки зору філософського узагальнення.

Важливе місце серед нових інформаційно-комунікаційних технологій займає технологія «електронного урядування».

Його теоретичною основою, на думку А.І.Семенченка, є теорії політичних мереж та нового державного менеджменту. Головними умовами її успішного впровадження є:

- підтримка проекту з боку вищого керівництва держави;
- демократична та правова держава і розвинуте громадянське суспільство;
- наявність діючої інформаційної інфраструктури;
- підключення до Інтернету більш ніж 60% громадян країни;
- навчені та мотивовані до впровадження е-урядування державні службовці;
- активне й підготовлене до використання ІКТ населення та бізнес;
- наявність необхідної та достатньої системи нормативно-правових актів [16, с. 11].

Ученим досліджено інституційне забезпечення електронного урядування в контексті ефективності державного управління, описані проблеми запровадження електронного урядування в Україні як внутрішні, так і зовнішні. Серед останніх особливе місце займають такі загальносвітові тенденції, як глобалізація та її наслідки у вигляді світової фінансово-економічної кризи; зростання кількості та рівня традиційних загроз (небезпек) особі, суспільству, державі, світовому співтовариству в цілому, а також поява нових загроз, ускладнення їх взаємодії; посилення конкуренції між країнами за енергоресурси, лідерство у світі та на регіональному рівні. До основних внутрішніх проблем упровадження електронного урядування в Україні необхідно віднести такі як: відсутність офіційно визначеного категорійно-понятійного апарату; недосконалість нормативно-правового, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, фінансового, організаційно-технічного, кадрового тощо забезпечення [16].

З 2010 р. в Україні існує офіційне визначення: «Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [14, с. 1].

Дослідженням електронного урядування в Україні, світового досвіду у цій сфері присвячені наукові доробки П.С.Клімушина. За визначенням ученого, під поняттям «електронний уряд» варто розуміти інноваційну форму державного управління, що дає можливість широкої взаємодії органів

влади і громадських організацій, підприємств бізнесу й громадян у процесі керування суспільством на основі взаємозалежних внутрішніх урядових і зовнішніх суспільних інформаційних структур і ефективно діючу в умовах інформаційного суспільства [8, с. 187].

Автор зазначає, що урядова мережева інфраструктура має бути спрямована на вирішення актуальних політичних, економічних і соціальних завдань держави і забезпечувати:

- реалізацію права громадян на доступ до відкритої державної інформації;
- доведення до громадськості об'єктивної і достовірної інформації про діяльність органів державної влади, що зміцнює довіру до держави та її політики;
- взаємодію і постійний діалог держави з громадянами й громадськими інституціями, а також необхідний рівень суспільного контролю за діяльністю державних органів і організацій;
- об'єднання інформаційних ресурсів та послуг органів державної влади і місцевого самоврядування з метою зміцнення загальнонаціонального інформаційного простору;
- удосконалення системи державного управління, оптимізацію структури державного апарату, зниження фінансових і матеріальних витрат на його зміст, поетапне переведення частини державних послуг, що мають вартісне вираження, у систему державних мережевих послуг, що відповідає реальним потребам громадян і організацій;
- ефективну підтримку економічної діяльності державних суб'єктів, що займаються господарською діяльністю, даючи їм змогу ефективно інтегруватися в загальнонаціональний і світовий економічні простори;
- взаємодію і співробітництво з державними органами зарубіжних країн і міжнародних неурядових організацій.

Таким чином, електронне урядування – це форма організації державного управління, за якого відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, із суспільством, людиною та громадянином, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [7, с. 27].

Державно-управлінська площина податкової сфери в період розвитку інформаційного суспільства країни поки що досліджена значно менше, а що стосується проблематики розробки механізмів державного управління оподаткуванням, то ця тема на сьогодні залишається на периферії досліджень науковців з державного управління.

Питання вдосконалення механізмів державного управління державною податковою службою

України в умовах ризиків досліджував О.А.Долгий. Робота науковця присвячена обґрунтуванню і розробці теоретичних положень, методичних підходів і науково-практичних рекомендацій з удосконалення механізмів державного управління в податковій сфері. Автором запропоновано: удосконалення механізмів державного управління на засадах формування стратегії організаційно-правового й інформаційного забезпечення діяльності податкових органів, застосування механізму державного контролю щодо процесу мінімізування податкових ризиків; алгоритм економічного управління інформаційним потенціалом державної податкової системи та схему його впровадження, який дасть змогу автоматизувати певні управлінські операції; удосконалено напрями управління податковою службою, впровадження державних організаційно-правових механізмів [3].

У науковій праці Т.А.Крушельницької «Державне управління розвитком податкової системи України в умовах інтеграції у світовий економічний простір» розв'язана наукова проблема стосовно визначення теоретичних і методологічних засад, а також історичних джерел державного управління розвитком податкової системи України в умовах інтеграції у світовий економічний простір. Науковцем узагальнено тенденції еволюції теорії державного управління, обґрунтовано методологію державного управління в цій сфері, узагальнено світові тенденції та національні традиції, які впливають на формування вітчизняного досвіду розбудови державного управління оподаткуванням, опрацьовано стратегічні пріоритети реформування державного управління податковою системою [10].

На сьогодні в Україні відбуваються трансформаційні процеси державного управління оподаткуванням під впливом розвитку інформаційного суспільства, і як наслідок, породження нових механізмів державного управління податковою сферою. Саме ці механізми реалізуються через розвиток електронного оподаткування, яке взаємопов'язано з електронним урядуванням та є складовою інформаційного суспільства країни.

Електронне оподаткування досліджували вчені науково-дослідницького інституту національного університету ДПС України О.А.Долгих, П.В.Мельник, А.М.Новицький, Л.Л.Тарангул, С.П.Ріппа.

Заслуговує на особливу увагу колективна монографія «Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування», де вперше розглядаються: процеси формування електронного оподаткування в Україні, формування економічних відносин в інформаційному суспільстві; теоретичні пло-

щини правового регулювання електронного оподаткування [6]. Науковцями досліджено зарубіжний досвід електронного оподаткування, проведено системний аналіз упровадження і подання електронної податкової звітності в Україні, аргументовано ключову роль розвитку цього напрямку в процесі вдосконалення механізмів адміністрування податків. Науковою школою Національного університету державної податкової служби України розкрито проблемні площини та прерогативи розвитку електронного оподаткування в Україні, відповідно до останнього подано концептуальні підходи організаційно-правового забезпечення розвитку електронного оподаткування в Україні, законопроект «Про електронну комерцію».

Провідним науковцем, який досліджує правові аспекти електронного оподаткування, вважаємо А.М.Новицького. В авторській монографії «Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні» вчений дає таке визначення: «Електронне оподаткування – це нормативно-врегульована, динамічна, економічно обґрунтована й доцільна синтезована система автоматизованого встановлення податкового зобов'язання, визначення податкової бази, обліку платників податків, підготовки і подачі електронної звітності та інших складових адміністрування податків з метою його упорядкування та вдосконалення, створення умов для подальшого перспективного розвитку інформаційних відносин у сфері оподаткування» [11, с. 251]. Науковець аналізує два основних напрями розвитку електронного оподаткування: оподаткування підприємницької діяльності у мережі Інтернет з метою отримання прибутку та систему інформації подання податкової звітності [11, с. 250].

Фундаментальною основою електронного оподаткування є інформаційно-аналітична система (далі – ІАС) державної податкової служби країни.

До наукових доробок відомчого навчального закладу Міністерства доходів і зборів України з напрямку розвитку електронного оподаткування належить монографія за загальною редакцією Л.Л.Тарангул [4]. Науковцями зроблено ґрунтовне дослідження поточного стану ІАС відомства, а саме аналітичної складової, в основу якої покладені інтелектуальні технології моделювання; розроблено методологічні матеріали та побудовані економіко-математичні моделі прогнозування податкових надходжень, аналізу ризиків у податковій сфері тощо [4, с. 8].

Висновки. Аналіз праць свідчить, що розвиток інформаційного суспільства в Україні продукує системні зміни в державному менеджменті, у тому числі державному управлінні оподаткуванням. Пропонуємо електронне оподаткування розглядати як складну систему з такими напрямками розвитку: електронна реєстрація СПД, електронні податкові сервіси, електронна звітність, електронний аудит, електронна комерція, автоматизація процесів адміністрування податків і зборів (електронне відшкодування ПДВ), інформаційно-аналітична система ДПС, єдина інформаційно-комунікаційна платформа органів державної влади. Разом з тим необхідно розширити спектр дослідження учасників процесу електронного оподаткування: державні органи, бізнес та громадяни. Вважаємо, що застосування нових прогресивних методів та інноваційних механізмів у державному управлінні дасть змогу удосконалити взаємодію податкових органів та суб'єктів господарювання, підвищити ефективність відомства.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні та виробленні конкретних пропозицій щодо розвитку електронного оподаткування в Україні. Потребує ґрунтового дослідження питання здобутків зарубіжної науки та практичного досвіду у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Брижко В. М. Основи систематизації інформаційного законодавства: теоретичні та правові засади: монографія / В. М. Брижко. – К.: ТОВ «ПанТот», 2012. – 304 с.
2. Дзюбань О. П. Філософія інформаційних комунікацій: монографія / О. П. Дзюбань. – Х.: Майдан, 2012. – 224 с.
3. Долгий О. А. Механізми державного управління податковою службою України в умовах ризиків: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / Долгий О. А.; Держ. податк. адмін. України; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпін, 2006. – 441 с.
4. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової

References

1. Bryzhko V. M. Osnovy systematyzatsii informatsiinoho zakonodavstva: teoretychni ta pravovi zasady: monohrafiia / V. M. Bryzhko. – K.: TOV «PanTot», 2012. – 304 s.
2. Dzoban O. P. Filosofiia informatsiinykh komunikatsii: monohrafiia / O. P. Dzoban. – Kh.: Maidan, 2012. – 224 s.
3. Dolhyi O. A. Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia podatkovoiu sluzhboiu Ukrainy v umovakh ryzykiv: dys.. ... d-ra nauk z derzh. upr.: 25.00.02 – «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia» / Dolhyi O. A.; Derzh. podatk. admin. Ukrainy; Nats. un-t derzh. podatk. sluzhby Ukrainy. – Irpin, 2006. – 441 s.

- служби : монографія / за заг. ред. Л. Л. Тарангул. — К. : Алерта, 2010. — 358 с.
5. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : зб. наук. ст., тез наук. доп. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 26 жовт. 2012 р. / редкол. : С. Г. Серьогіна, В. Г. Пилипчук, І. В. Яковюк. — Х. : НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2012. — 214 с.
6. Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування / П. М. Мельник, А. М. Новицький, О. А. Долгих, С. П. Ріппа та ін. ; за заг. ред. П. В. Мельника. — Ірпінь : НУ ДПС України, 2010. — 332 с.
7. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : монографія / П. С. Клімушин, А. С. Серенюк. — Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. — 312 с.
8. Клімушин П. С. Інформаційні представництва органів державної влади / П. С. Клімушин, А. О. Серенюк // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. — Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2007. — Вип. 1 (16). — С. 186–192.
9. Колесніков Б. П. Державні механізми управління ризиками розвитку інформаційного суспільства в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : спеціальність 25.00.02 «Механізми державного управління» / Колесніков Б. П. — Донецьк, 2011. — 30 с.
10. Крушельницька Т. А. Державне управління розвитком податкової системи України в умовах інтеграції у світовий економічний простір : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : спеціальність 25.00.02 «Механізми державного управління» / Крушельницька Т. А. — 2013. — 441 с.
11. Новицький А. М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні : монографія / А. М. Новицький. — Ірпінь : НУ ДПС України, 2011. — 444 с.
12. Савінова Н. А. Правове забезпечення соціальної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства : монографія / Н. А. Савінова, А. О. Ярошенко, Л. А. Литва. — К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. — 270 с.
13. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
14. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. № 2250-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>
15. Семенченко А. І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення / А. І. Семенченко // Електронне урядування. — 2010. — № 1. — С. 6–10.
16. Семенченко А. І. Теоретико-методологічні засади інституціоналізації державного управління у сфері електронного урядування [Електронний ресурс] / А. І. Семенченко, А. В. Журавльов. — Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Semenchenko.pdf>
17. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства : монографія / В. С. Цимбалюк. — К. : Освіта України, 2011. — 426 с.
4. Intelektualni tehnologii modeliuвання v informatsiino-analitychnii systemi derzhavnoi podatkovoi sluzhby : monohrafiia / za zah. red. L. L. Taranhul. — K. : Alerta, 2010. — 358 s.
5. Informatsiine suspilstvo i derzhava: problemy vzaiemodii na suchasnomu etapi : zb. nauk. st., tez nauk. dop. za materialamy mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kharkiv, 26 zhovt. 2012 r. / redkol. : S. H. Serohina, V. H. Pylypchuk, I. V. Yakoviuk. — Kh. : NDI derzh. bud-va ta mists. samovriadiuvannya, 2012. — 214 s.
6. Elektronne opodatkuvannya: sutnist ta perspektyvy zastosuvannya / P. M. Melnyk, A. M. Novytskyi, O. A. Dolhykh, S. P. Rippa ta in. ; za zah. red. P. V. Melnyka. — Irpin : NU DPS Ukrainy, 2010. — 332 s.
7. Klimushyn P. S. Elektronne uriadiuvannya v informatsiinomu suspilstvi : monohrafiia / P. S. Klimushyn, A. S. Serenok. — Kh. : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 2010. — 312 s.
8. Klimushyn P. S. Informatsiini predstavnytstva orhaniv derzhavnoi vlady / P. S. Klimushyn, A. O. Serenok // Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. — Kh. : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 2007. — Vyp. 1 (16). — S. 186–192.
9. Kolesnikov B. P. Derzhavni mekhanizmy upravlinnia ryzykamy rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini : avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : spetsialnist 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia» / Kolesnikov B. P. — Donetsk, 2011. — 30 s.
10. Krushelnyska T. A. Derzhavne upravlinnia rozvytkom podatkovoi systemy Ukrainy v umovakh intehratsii u svitovyi ekonomichnyi prostir : dys... d-ra nauk z derzh. upr. : spetsialnist 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia» / Krushelnyska T.A. — 2013. — 441 s.
11. Novytskyi A. M. Pravove rehuliuвання instytutsionalizatsii informatsiinoho suspilstva v Ukraini : monohrafiia / A. M. Novytskyi. — Irpin : NU DPS Ukrainy, 2011. — 444 s.
12. Savinova N. A. Pravove zabezpechennia sotsialnoi polityky Ukrainy v umovakh rozvytku informatsiinoho suspilstva : monografiya / N. A. Savinova, A. O. Yaroshenko, L. A. Lytva. — K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova, 2012. — 270 s.
13. Pro informatsiiu : Zakon Ukrainy vid 2 zhovt. 1992 r. # 2657-XII [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
14. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku elektronnoho uriadiuvannya v Ukraini : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 hrud. 2010 r. # 2250-r [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>
15. Semenchenko A. I. Elektronne uriadiuvannya v Ukraini: problemy ta shliakhy vyrishennia / A. I. Semenchenko // Elektronne uriadiuvannya. — 2010. — # 1. — S. 6–10.
16. Semenchenko A. I. Teoretyko-metodolohichni zasady instytualizatsii derzhavnoho upravlinnia u sferi elektronnoho uriadiuvannya [Elektronnyi resurs] / A. I. Semenchenko, A. V. Zhuravlov. — Rezhym dostupu : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Semenchenko.pdf>
17. Tsybaliuk V. S. Informatsiine pravo: kontseptualni polozhennia do kodyfikatsii informatsiinoho zakonodavstva : monohrafiia / V. S. Tsybaliuk. — K. : Osvita Ukrainy, 2011. — 426 s.